EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 4.7.2024
COM(2024) 268 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Osemnajsto letno poročilo za leto 2023 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Osemnajsto letno poročilo za leto 2023 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 389/2006[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pomoči) je podlaga za zagotavljanje pomoči turški skupnosti na Cipru, v skladu s katero se zahteva letno poročanje Evropskemu parlamentu in Svetu.

2. NAČRTOVANJE POMOČI

Med letom 2006 in koncem leta 2023 je bilo dejavnostim v okviru uredbe o pomoči namenjenih 688 milijonov EUR. Oktobra 2023 je bil letnemu akcijskemu programu za leto 2023 dodeljen znesek v višini 31,7 milijona EUR[2]. Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 je določil večletno perspektivo za program s stabilnim letnim financiranjem. Vendar je program pomoči, katerega namen je pripraviti in po potrebi olajšati popolno uporabo pravnega reda Evropske unije na območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora, po rešitvi ciprskega vprašanja, izredne in prehodne narave. Uredba o pomoči in Uredba Sveta 2020/2093[3] o večletnem finančnem okviru določata revizijo v primeru ponovne združitve.

3. MEHANIZMI IZVAJANJA

Program se izvaja na tistih območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora (v nadaljnjem besedilu: območja, ki niso pod vladnim nadzorom) in kjer se pravni red Evropske unije v skladu s Protokolom 10 Pogodbe o pristopu začasno ne uporablja. Pomoč se izvaja z neposrednim in posrednim upravljanjem.

Komisija deluje v posebnih političnih, pravnih in diplomatskih razmerah. Odobritev takšne pomoči ne pomeni priznavanja nobene druge oblasti na območjih razen vlade Republike Ciper. Za izvajanje programa so ob spoštovanju načel dobrega finančnega poslovodenja potrebne *ad hoc* ureditve. V programih pomoči, ki jih financira EU, bi se v običajnih razmerah pravni okvir za razvojno pomoč vzpostavil s sporazumi z vlado države upravičenke. Za pomoč turški skupnosti na Cipru takega sporazuma ni mogoče skleniti. Upravljanje in zmanjšanje s tem povezanega tveganja je del odgovornosti Komisije. Med sprejetimi ukrepi so intenzivno spremljanje pogodb in zagotavljanje podpore upravičencem, revidirani plačilni pogoji in previden pristop k

[1] Uredba Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru in o spremembah Uredbe Sveta (ES) št. 2667/2000 o Evropski agenciji za obnovo (UL L 65, 7.3.2006, str. 5).

[2] Commission Implementing Decision of 12.9.2023 on adopting an Action Programme for the Turkish Cypriot community for the year 2023 (Izvedbeni sklep Komisije z dne 12. septembra 2023 o sprejetju akcijskega programa za turško skupnost na Cipru za leto 2023) (C(2021) 5848).

[3] Uredba Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 (UL L 433I, 22.12.2020, str. 11).

uporabi bančnih jamstev. Pomoč vključuje precejšen znesek nepovratnih sredstev, ki za svoje upravljanje terjajo intenzivno porabo virov.

Za zagotovitev učinka mora turška skupnost na Cipru v celoti sodelovati pri pripravi na izvajanje pravnega reda Evropske unije, da bi se ob začetku veljavnosti celovite rešitve odpravila odložitev njegove uporabe v skladu s Protokolom 10.

Programska skupina deluje prek urada za podporo programa EU na območjih Nikozije, ki niso pod vladnim nadzorom. Predstavništvo Komisije na Cipru organizira tudi srečanja, seminarje in tiskovne konference ter obvešča ciprsko javnost po celotnem otoku, med drugim tudi o programu pomoči. Poleg tega informacijska točka EU, ki je financirana v okviru programa pomoči, izvaja številne ukrepe, povezane s komunikacijo in prepoznavnostjo, pri čemer zagotavlja informacije o politikah EU, prednostnih nalogah in ukrepih v podporo turški skupnosti na Cipru ter spodbuja evropsko kulturo.

4. IZVAJANJE V OBDOBJU POROČANJA

4.1. Splošni pregled

Komisija nadaljuje izvajanje uredbe o pomoči s splošnim ciljem podpreti ponovno združitev. V primeru celovite rešitve ciprskega vprašanja bo Svet na podlagi predloga Komisije soglasno odločil o potrebnih prilagoditvah te uredbe.

Dejavnosti v letu 2023 so vključevale nadaljevanje številnih uveljavljenih in uspešnih projektov, kot so štipendije EU ter ukrepi za krepitev zaupanja v podporo tehničnemu odboru za kulturno dediščino in odboru za pogrešane osebe. V okviru posebnega instrumenta so se še naprej financirale pobude v okviru tehničnih odborov obeh skupnosti.

Nepovratna sredstva ostajajo bistven del programa. Ključnim gospodarskim sektorjem, ki se pripravljajo na rešitev vprašanja, je bila zagotovljena večja pomoč, in sicer v okviru projektov za razvoj zasebnega sektorja in podeželja. Nadaljevala so se prizadevanja za vidno izboljšanje stanja na področju izkoreninjanja živalskih bolezni in varnosti hrane.

Komisija si je še naprej prizadevala pomagati turški skupnosti na Cipru pri izpolnjevanju standardov, določenih v svežnju dveh ukrepov, ki ju je Komisija sprejela leta 2021, pri čemer je ime „Χαλλούμι“ (Halloumi)/„Hellim“ registrirala kot zaščiteno označbo porekla (ZOP) in določila pogoje za pretok tega proizvoda prek zelene črte. Zato so namenska finančna pomoč in tehnični strokovnjaki podpirali kmete, nosilce živilske dejavnosti in lokalne organe, pristojne za nadzor v celotni verigi proizvodnje hrane. Komisija se je še naprej sestajala tudi z neformalno delovno skupino za Halloumi/Hellim, ki združuje deležnike iz obeh ciprskih skupnosti.

Zmogljivosti upravičencev za učinkovito izvajanje pravnega reda Evropske unije ob začetku veljavnosti celovite rešitve vprašanja so še vedno zelo pomanjkljive. Turška skupnost na Cipru je sicer še naprej dobro napredovala na številnih področjih, kot so okolje, zdravje in varnost hrane, ter bolje razume izzive.

Ob koncu leta se je v okviru programa pomoči izvajalo 138 pogodb.

4.2. Napredek pri doseganju ciljev

Splošni cilj programa pomoči je olajšati ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, pri čemer je posebna

pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov med skupnostma in z EU ter pripravam na prevzem pravnega reda Evropske unije.

Dejavnosti, ki so se v letu 2023 izvajale v okviru posameznih ciljev uredbe o pomoči, so opisane v nadaljevanju.

4.2.1. Cilj 1: razvoj in prestrukturiranje infrastrukture

V okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) se je nadaljevalo izvajanje instrumenta za lokalno infrastrukturo na podlagi tekočih sporazumov o prispevkih, podpisanih s Komisijo, v skupni vrednosti 33,2 milijona EUR. Instrument zagotavlja podporo za pripravo in izvajanje ustreznih naložb v lokalno infrastrukturo. Leta 2023 so bili zaključeni trije infrastrukturni projekti, in sicer gradnja centra za sodelovanje Kormakitis, razširitev čistilne naprave v mestu Morfou in sanacija mokrišč Kouklia. Dejavnih je bilo dodatnih 15 projektov, vključno z razvojem predhodne študije izvedljivosti za vzpostavitev sončne elektrarne obeh skupnosti.

Sanacijska dela in gradbene dejavnosti na kanalizacijskem omrežju Famagusta, ki so se začele julija 2021, so se leta 2023 zaključile. Zamenjanih je bilo 45 km kanalizacijskega omrežja, odpravljene so bile številne pomanjkljivosti, ugotovljene v prvotnem projektu, kakovost in funkcionalnost sistema pa sta bili izboljšani.

Strukturne težave z obratovanjem odlagališča v turški skupnosti na Cipru so se nadaljevale tudi v letu 2023. Od predaje odlagališča leta 2022 upravičenec ni izboljšal delovanja in upravljanja obrata ter še naprej izvaja slabe prakse odstranjevanja odpadkov. To je neizogibno privedlo do resnega poslabšanja stanja in razvrednotenja naložbe. Brez sodelovanja Komisije je upravičenec objavil dva razpisa za oddajo naročil za dejavnosti na odlagališču. Vendar sta bila oba preklicana, zaradi česar je prihodnje upravljanje sektorja odpadkov v skupnosti še vedno negotovo. Komisija bo še naprej podpirala upravičenca pri izboljšanju stanja, če bodo sprejete ustrezne strateške odločitve o upravljanju odlagališča.

V skladu s celovitim načrtom za ravnanje s trdnimi odpadki, ki ga financira EU, se je v letu 2023 zaključila pomoč v obliki nepovratnih sredstev za osem lokalnih skupnosti, namenjena izboljšanju njihove infrastrukture za ravnanje z odpadki.

Lokalne tehnične zmogljivosti za spremljanje kakovosti okolja so se še naprej krepile z namenskimi dejavnostmi za krepitev zmogljivosti, kot je razvoj lokalnega popisa emisij onesnaževal zraka. Informacije, ki jih zagotavlja mreža za spremljanje kakovosti zraka, ki jo financira EU, se zdaj uporabljajo za oceno ravni onesnaženosti in oblikovanje posebnih ukrepov za njihovo zmanjšanje.

V telekomunikacijskem sektorju je bila v okviru projekta, ki ga je financirala EU, leta 2023 dokončana nova radiodifuzijska infrastruktura. V okviru projekta je turška skupnost na Cipru prenehala vse analogno televizijsko oddajanje s frekvenčne pasovne širine 700 MHz. To je omogočilo neovirano dodeljevanje frekvenčnega pasu 700 MHz mobilnim storitvam 5G in prispevalo k večji digitalizaciji v turški skupnosti na Cipru.

4.2.2. Cilj 2: spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja

Komisija je s programom pomoči še naprej usmerjala in spodbujala gospodarsko povezovanje in razvoj z zagotavljanjem svežnjev pomoči malim in srednjim podjetjem v turški skupnosti na Cipru, da bi povečala konkurenčnost in inovacije. Do konca leta 2023 je skoraj 100 podjetij zaključilo izvajanje večletnih nepovratnih sredstev v vrednosti 4,6 milijona EUR, kar je privedlo do ustvarjanja več kot 200 novih delovnih mest, uvedbe standardov kakovosti EU in podpore digitalni preobrazbi. Program EU

Into Business je dosegel več kot 1 150 podjetnikov in dosegel vrhunec z ustanovitvijo 36 novih podjetij. Delovati je začela pobuda EU Incubator Hive, ki zagonskim podjetjem omogoča, da prejmejo prilagojeno podporo.

Na področju ekonomske konvergence se je nadaljevalo sodelovanje s Svetovno banko pri makroekonomskem spremljanju, statistiki, olajševanju trgovine in izboljšanju poslovnega okolja s poenostavitvijo postopkov. Prva celovita anketa o porabi gospodinjstev, ki je bila osredotočena na spremljanje revščine, se je zaključila leta 2023, o ugotovitvah pa je potekala obsežna razprava. Nadaljevalo se je delo za obravnavo regulativnih zahtev in premagovanje ovir, povezanih z odpiranjem bančnih računov za turške Cipрčane v bankah na območjih pod vladnim nadzorom, in omogočanje plačil za trgovanje prek zelene črte.

Napredek je bil dosežen tudi na področju varnosti proizvodov. Projekt tehnične pomoči za nadzor trga, ki se je začel marca 2022, se je v letu 2023 nadaljeval, s ciljem, da bi se uvedle nove in izboljšale obstoječe prakse na področju meroslovja, standardizacije, akreditacije in ugotavljanja skladnosti. V tesnem sodelovanju z zasebnim sektorjem projekt prispeva k izboljšanju poslovnega okolja v turški skupnosti na Cipru in zagotavljanju, da lokalno proizvedeno blago ustreza standardom EU.

Komisija je nadaljevala dolgotrajno podporo turški skupnosti na Cipru, da bi ji pomagala pri izpolnjevanju standardov EU na področju varnosti hrane in zdravja živali ter preprečevanja, odkrivanja in odpravljanja bolezni živali. Kmetom in organizacijam kmetov so bile zagotovljene storitve kmetijskega svetovanja, kar je privedlo do oblikovanja skupine več kot 100 lokalnih tehničnih svetovalcev in dinamične mreže deležnikov, ki želijo razširiti svoje znanje in izboljšati prakse. V obdobju 2022–2023 je 109 kmetov opravilo enega ali več tečajev poklicnega izobraževanja in usposabljanja na področju kmetijstva, na podlagi česar je bilo izdanih skupaj 247 potrdil o usposabljanju. Poleg tega so bila nepovratna sredstva v vrednosti 3,5 milijona EUR v letu 2023 dodeljena skupaj 53 kmetom, zadrugam in nosilcem živilske dejavnosti, s čimer sta se povečali njihova učinkovitost in produktivnost.

Ključne dejavnosti v zvezi z varnostjo hrane in pripravljenostjo na krize, ki vplivajo na trgovino prek zelene črte in shemo ZOP Halloumi/Hellim, so se še naprej izvajale. Posledično je marca 2023 prvi sir Halloumi/Hellim, proizveden v turški skupnosti na Cipru, prejel certifikat skladnosti z ZOP. Do konca leta 2023 so bili v okviru sheme ZOP certificirani in potrjeni trije proizvajalci sira Halloumi/Hellim in 15 kmetij v turški skupnosti na Cipru. Neformalna delovna skupina Komisije za Halloumi/Hellim se je v letu 2023 sestala na štirih sestankih o izvajanju sheme ZOP.

V letu 2023 sta se nadaljevala obsežno testiranje in vzorčenje živali za prednostne bolezni, vključno z brucelozo, tuberkulozo ter slinavko in parkljevko. V ta namen je Komisija zagotovila laboratorijske teste, veterinarski potrošni material in storitve. Zaradi celovitega nabora ukrepov programa pomoči se je razširjenost bruceloze še naprej zmanjševala in se do konca leta 2023 zmanjšala na 0,3 %. Tuberkuloza ter slinavka in parkljevka so že bile izkoreninjene.

Podpora, ki jo financira EU, je prispevala tudi k nadaljnjemu napredku pri vključevanju zasebnih veterinarjev v izvajanje varnosti hrane in veterinarskega nadzora.

Komisija je še naprej podpirala izobraževanje, pri čemer se je osredotočila na poklicno izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko učenje in poklicni razvoj učiteljev. Do

leta 2023 so bili pripravljeni svežnji učnih načrtov za 20 poklicev, 330 učiteljev pa se je usposabljalo za nove učne načrte. Skupno so bila organizirana 103 usposabljanja in razvitih skoraj 200 modulov za izboljšanje spretnosti in znanja vseh učiteljev v turški skupnosti na Cipru.

Projekt tehnične pomoči z danskim statističnim uradom je prispeval k nadaljnjemu izboljševanju poslovanja in upravljanja virov podatkov. Projekt je bil dopolnjen s ciljno usmerjeno podporo, ki je bila zagotovljena prek instrumenta Komisije za izmenjavo informacij in tehnično pomoč (TAIEX) ter Svetovne banke. Vsi ti ukrepi sestavljajo celovito strategijo EU, namenjeno izboljšanju zagotavljanja statističnih podatkov v turški skupnosti na Cipru, z namenom olajšanja ponovne združitve.

4.2.3. Cilj 3: spodbujanje sprave, ukrepi za krepitev zaupanja in podpora civilni družbi

Odbor za pogrešane osebe, ki ga program pomoči podpira na podlagi sporazuma o prispevku s Programom Združenih narodov za razvoj, je nadaljeval terensko in laboratorijsko delo. Do konca leta 2023 je od skupno 2 002 pogrešanih oseb izkopal posmrtne ostanke 1 186 oseb. Z genetskim testiranjem je bila ugotovljena identiteta 1 044 oseb, njihovi posmrtni ostanki pa so bili vrnjeni družinam.

Leta 2023 je bil podpisan nov sporazum o prispevku v vrednosti 2,6 milijona EUR, namenjen financiranju dejavnosti odbora za pogrešane osebe v letu 2024. V obdobju 2006–2023 je EU prispevala več kot 38,5 milijona EUR za podporo dejavnostim odbora za pogrešane osebe, kar je 80 % vseh sredstev, ki so mu bila dodeljena v tem obdobju.

Varstvo kulturne dediščine je ostalo ključni element sprave in ukrepov za krepitev zaupanja, ki so podprti v okviru programa pomoči, v tesnem sodelovanju s tehničnim odborom za kulturno dediščino, ki ga sestavljata obe skupnosti. EU je v obdobju 2006–2023 programu kulturne dediščine skupno dodelila sredstva v višini približno 27,5 milijona EUR. To je omogočilo ohranjanje, strukturno podporo in fizično zaščito ali obnovo 142 območij kulturne dediščine po vsem otoku.

Leta 2023 je bil dodeljen nov prispevek EU v višini 2 milijonov EUR za podporni instrument za tehnične odbore obeh skupnosti. Ta podpora se izvaja v okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP). Od leta 2019 je bilo v okviru instrumenta za podporo financiranih približno 20 projektov tehničnih odborov, od študij izvedljivosti in raziskovalnih študij do delavnic in razstav.

Uspešno izvajanje pilotnega programa štipendiranja obeh skupnosti s strani mreže United World Colleges je 46 študentom iz obeh skupnosti med letoma 2020 in 2023 omogočilo sodelovanje v programu za pridobitev mednarodnega maturitetnega spričevala v različnih državah. Drugi ukrepi mreže United World Colleges vključujejo dejavnosti sodelovanja mladih iz obeh skupnosti in kratke tečaje, namenjene opolnomočenju mladih za spreminjanje njihovih družb na bolje.

Podpora civilni družbi se je v letu 2023 nadaljevala. Projekt državljanskega prostora, ki organizacijam civilne družbe zagotavlja tehnično pomoč, jim je še naprej pomagal graditi njihove zmogljivosti, spodbujati ugodno okolje za razvoj civilne družbe ter spodbujati mreženje in skupne dejavnosti z grškimi organizacijami civilne družbe na Cipru in drugimi organizacijami civilne družbe v EU.

Na podlagi razpisa za zbiranje predlogov Ciprska civilna družba v akciji VIII iz leta 2022 je bilo dodeljenih 17 sklopov nepovratnih sredstev v skupni višini 2,5 milijona EUR. Projekti, ki so se osredotočali na raziskovalne dejavnosti obeh skupnosti, ukrepe

za krepitev zaupanja obeh skupnosti in krepitev civilne družbe v turški skupnosti na Cipru, so se leta 2023 začeli v celoti izvajati, kar civilni družbi omogoča, da organizira ključne zagovorniške dejavnosti in spodbuja državljansko dejavnost.

Platforma za človekove pravice je še naprej uspešno uporabljala neposredna nepovratna sredstva EU in je leta 2023 prejela dodatno financiranje. Glavne dejavnosti so bile osredotočene na boj proti trgovini z ljudmi, pravice beguncev, pravice oseb LGBTIQ+, sodelovanje ustreznih deležnikov, korektne pogoje pridržanja in prepoved mučenja. Platforma je sodelovala pri predložitvi prvega primera trgovine z ljudmi „sodiščem“ turške skupnosti na Cipru, kar se je končalo z obsodbo. Prav tako je zagotovila podporo žrtvam kršitev človekovih pravic in okrepila zmogljivosti civilne družbe za vsesplošno obravnavo vprašanj, povezanih s pravicami.

4.2.4. Cilj 4: približevanje turške skupnosti na Cipru *Evropski uniji*

Komisija od leta 2022 sodeluje z Goethejevim inštitutom pri izvajanju programa štipendij EU. V akademskem letu 2023/2024 je bilo turškim študentom na Cipru ponujenih 129 štipendij za študij na univerzah v državah EU, konec leta 2023 pa sta bila na Evropsko akademijo sprejeta dva ciprska Turka, ki sta prejela štipendijo EU.

Od leta 2007 je bilo študentom dodeljenih več kot 2 150 štipendij, pri čemer je zajetih več kot 100 univerz in 23 držav EU. Te štipendije podpirajo študente v prvem letniku dodiplomskega študija, diplomante na magistrskih ali doktorskih programih ter raziskovalce in strokovnjake pri nadaljnjem izpopolnjevanju jezikovnega in strokovnega znanja in spretnosti v državah EU. Komisija je skupaj z Goethejevim inštitutom vzpostavila tudi spletno platformo Alumni Connect Digital za povezovanje štipendistov.

Informacijsko točko EU upravlja urad EU za podporo programa skupaj s predstavništvom Komisije na Cipru. Leta 2023 je prek svojih spletnih in nespletnih dejavnosti dosegla visoko raven prepoznavnosti za EU. Informacijska točka EU je v letu 2023 izvedla več kot 500 dejavnosti komuniciranja in prepoznavnosti, ki so zajemale teme, povezane z EU, kot so pravice invalidov, svoboda izražanja, trgovina prek zelene črte in evropski zeleni dogovor. Skupaj je bilo organiziranih 30 dogodkov z več kot 20 000 udeleženci, kar odraža premik politike k večjemu poudarku na dogodkih za prepoznavnost in komuniciranje za večje število upravičencev. V tem obdobju je Komisija pripravila 20 publikacij, 75 infografik in 15 avdiovizualnih izdelkov.

4.2.5. Cilja 5 in 6: priprava turške skupnosti na Cipru na prevzem in izvajanje pravnega reda Evropske unije

Za izvajanje ciljev 5 in 6 uredbe o pomoči se uporablja instrument TAIEX. Pomaga pri pripravi turške skupnosti na Cipru na izvajanje pravnega reda Evropske unije, da bi se ob začetku veljavnosti celovite rešitve odpravila odložitev njegove uporabe.

Instrument TAIEX ostaja pomembno orodje za doseganje ciljev programa pomoči. Leta 2023 je instrument zagotavljal stalno podporo na 12 tematskih področjih pravnega reda Evropske unije s kombinacijo spletnih dogodkov in dogodkov na kraju samem. Organiziranih je bilo približno 150 dogodkov TAIEX, kar je v skladu s številom iz prejšnjega leta. Poleg tega je bila razvita podatkovna zbirka vseh pravnih besedil, pripravljenih s podporo instrumenta TAIEX, nadaljevala pa so se tudi prizadevanja za izboljšanje kakovosti prevajanja in tolmačenja v turški skupnosti na Cipru.

V okviru instrumenta TAIEX se je podpora trgovini prek zelene črte v letu 2023 močno povečala (Uredba Sveta (ES) št. 866/2004). Neodvisni strokovnjaki, ki jih je pooblastila Komisija, so izvajali redne inšpekcijske preglede svežega sadja in zelenjave, krompirja, medu in rib. Poleg šestih vrst predelanih živil neživalskega izvora, s katerimi je bilo prek zelene črte prvič dovoljeno trgovati leta 2022, je bilo trgovanje dovoljeno tudi z embalažnimi materiali za stik z živili in dvema novima vrstama predelanih živil neživalskega izvora, in sicer namiznimi oljkami in različnimi sadnimi sokovi. Strokovnjaki TAIEX so zagotavljali standarde in kakovost na ravni EU z ustreznimi preverjanji skladnosti obratov na območjih, ki niso pod vladnim nadzorom.

Da bi dodatno olajšala trgovino prek zelene črte, je Komisija novembra 2023 vzpostavila točko EU „vse na enem mestu“, ki podjetjem in trgovcem, ki se zanimajo ali se ukvarjajo s trgovino prek zelene črte, zagotavlja znanje, podporo in priložnosti za mreženje.

4.3. Finančno izvrševanje (pogodbe in izplačila)

4.3.1. Sklepanje pogodb

Komisija je v letu 2023 podpisala pravne obveznosti v višini 36,9 milijona EUR.

4.3.2. Plačila

Plačila so v letu 2023 skupaj znašala 37,3 milijona EUR (v letu 2022 pa 40,6 milijonov EUR).

4.4. Spremljanje

Komisija je neposredno odgovorna za izvajanje večine projektov (neposredno upravljanje). Raven spremljanja, ki ga izvajajo službe Komisije, je zelo visoka, poteka pa v obliki stalnih stikov z izvajalci, obiskov in sestankov na kraju samem ter sestankov usmerjevalnih odborov. Skupina za zagotavljanje podpore pri nepovratnih sredstvih je Komisiji še naprej zagotavljala tehnično podporo v obliki spremljanja izvajanja pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, upravičencem pa je pomagala pri uporabi pravil EU o izvajanju pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, vključno s pravili o sekundarni oddaji naročil.

Poleg tega Komisija izvaja več pogodb v okviru posrednega upravljanja. Izvajalski organi, kot so Program Združenih narodov za razvoj, Svetovna banka, Goethejev inštitut, GiZ in NI-CO, poročajo Komisiji v skladu z ustreznimi okvirnimi sporazumi. Komisija tesno sodeluje pri vsakodnevnem nadzoru teh ukrepov.

4.5. Revizija in nadzor

Priporočila iz zadnje revizije, ki jo je leta 2017 izvedla Služba za notranjo revizijo v zvezi z ureditvami notranje kontrole na področju javnega naročanja, so bila v celoti upoštevana.

4.6. Ocena

Leta 2022 je bila objavljena neodvisna ocena programa pomoči za obdobje 2013–2018. Rezultati ocene so bili zadovoljivi. V njej je bilo ugotovljeno, da program ostaja relevanten in da je bil njegov učinek na splošno pozitiven. Potrdil je dodano vrednost EU in priznal, da program ohranja perspektivo ponovne združitve. Poudaril je tudi splošno skladnost in učinkovitost programa. Hkrati je bilo v oceni poudarjeno, da program pomoči sam ne more doseči ponovne združitve Cipra, saj odgovornost za to še vedno nosita obe ciprski skupnosti.

4.7. Informiranje, obveščanje in prepoznavnost

Skupno je bilo leta 2023 izvedenih 505 ukrepov za prepoznavnost in komuniciranje, da bi se predstavilo delo EU. Komisija je objavila tudi brošuro o razvoju zasebnega sektorja.

4.8. Posvetovanja z vlado Republike Ciper

Organizirana so bila redna srečanja s predstavniki vlade Republike Ciper. Komisija se še naprej zanaša na sodelovanje vlade pri preverjanju lastninskih pravic in olajševanju dela tehničnih odborov obeh skupnosti. Komisija se redno sestaja z ministrstvom za zunanje zadeve in stalnim predstavništvom Republike Ciper pri EU.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Komisija z delom, ki ga opravlja v skladu s cilji uredbe o pomoči, še naprej zagotavlja pomoč v okviru uredbe o pomoči, da bi olajšala ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru.

V letu 2023 se je pomoč še naprej osredotočala na področja, ki predstavljajo posebne težave za prihodnjo skladnost s pravnim redom Unije, hkrati pa je zagotavljala, da se nastajajoče potrebe učinkovito obravnavajo.

Poudarek na ustreznosti, zrelosti, lastništvu in trajnosti projektov je prinesel pozitivne rezultate in bo še naprej usmerjal prihodnje razprave o načrtovanju programov. Nadaljevala se bodo tudi prizadevanja za doseganje večjega in dolgoročnega učinka na prednostnih področjih s strateškimi ukrepi.

Komisija je pripravljena, da po potrebi uporabi vire, vključno z viri v okviru programa pomoči, v podporo pogajanjem za rešitev ciprskega vprašanja pod okriljem ZN.